

УДК 347.963
ББК 67.72
П78

Редакційна колегія:

професор Л. М. Москвич (голова);
асистент А. В. Лапкін;
асистент І. В. Юревич;
асистент Я. О. Ковальова;
асистент Ю. О. Ремескова

Відповідальність за зміст тез несуть автори.

Проблеми реформування прокуратури : матеріали всеукр. наук.-
П78 практ. конф. (Харків, 15 квіт. 2016 р.) : у 2 т. / редкол.: Л. М. Москвич
(голова), А. В. Лапкін, І. В. Юревич та ін. – Т. 1. – Х. : Право, 2016. –
224 с.

ISBN 978-966-937-018-1

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)

Збірник містить матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції «Проблеми реформування прокуратури», яка відбулася 15 квітня 2016 року у Національному юридичному університеті імені Ярослава Мудрого за участю відомих вітчизняних науковців у галузі теорії прокурорської діяльності, практичних працівників органів прокуратури та суду. До збірника включено доповіді учасників конференції з різноманітних аспектів організації і діяльності прокуратури.

Для науковців, викладачів та студентів юридичних навчальних закладів, практичних працівників органів прокуратури, суду, інших правоохоронних органів, адвокатів та усіх, хто цікавиться проблемами прокуратури.

УДК 347.963

ББК 67.72

ISBN 978-966-937-020-4 (т. 1)
ISBN 978-966-937-018-1

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2016
© Оформлення. Видавництво «Право»,
2016

приватних клієнтів у справах проти міністерств чи інших державних установ.

Також слід зазначити, що в нижчестоящих судах публічне переслідування зазвичай здійснює національна поліція (*Garda Siochana*) [2, с. 13]. Значний обсяг представництва публічних інтересів у некримінальних справах реалізує Chief State Solicitor's Office, який структурно виступає елементом Attorney General's Office.

Використана література

1. The role of the DPP. – Dublin: Office of the Director of Public Prosecutions, 2015. – 28 p.

2. Kyprianou D. The role of the Cyprus Attorney General's Office in prosecutions: rhetoric, ideology and practice / D. Kyprianou. – Heidelberg: Springer, 2010. – 249 p.

Іванцова А. В.,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових та правоохоронних органів Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПРОКУРАТУРИ УКРАЇНИ

Корупція (від лат. corrumpere – псувати) – протиправна діяльність, яка полягає у використанні службовими особами їхніх прав і посадових можливостей для особистого збагачення; підкупність і продажність громадських і політичних діячів [1].

Корупція є негативним соціально-правовим феноменом, що полягає у неправомірному використанні посадовою особою владних повноважень (дискреційної влади) з метою отримання економічного прибутку (ренти).

Для подолання і протидії корупції в нашій країні, Верховною Радою України у жовтні 2014 році була запроваджена низка антикорупційних законодавчих актів (зокрема, Законів України «Про Національне антикорупційне бюро України» [2], «Про запобігання корупції» [3], «Про заходи антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на

2014–2017 роки» [4] та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» [5]).

Так, з 2014 року почалася так звана «трансформація» прокуратури. Вагомим внеском було прийняття Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» від 12.02.2015 року [6]. Цим Законом внесено зміни до ст. 17¹ Закону України «Про прокуратуру» від 05.11.1991 року щодо призначення Генеральним прокурором України прокурорів Національного антикорупційного бюро України для здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, яке здійснюється детективами Національного антикорупційного бюро України [7]. Натомість новелізація Закону України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 року полягає в інституціоналізації спеціалізованої антикорупційної прокуратури як складової системи прокуратури України.

Відповідно до ч. 5 ст. 8 цього Закону, Спеціалізована антикорупційна прокуратура – це самостійний структурний підрозділ Генеральної прокуратури України, на який покладаються такі функції: здійснення нагляду за додержанням законів під час проведення досудового розслідування, яке здійснюється Національним антикорупційним бюро України; підтримання державного обвинувачення у відповідних провадженнях; представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, передбачених цим Законом і пов'язаних із корупційними або пов'язаними з корупцією правопорушеннями.

Внутрішню структуру Спеціалізованої антикорупційної прокуратури складають: управління процесуального керівництва, підтримання державного обвинувачення та представництва в суді; відділ аналітично-статистичного забезпечення; відділ документального забезпечення.

До загальної структури Спеціалізованої антикорупційної прокуратури входять центральний апарат і територіальні філії, які розташовуються в тих самих містах, в яких розташовані територіальні управління Національного антикорупційного бюро України [8].

Для того щоб визначити, чи є недоліки та прогалини на шляху створення даного інституту, звернемося до досвіду зарубіжних країн.

Так, доктор юридичних наук, проф. О. С. Проневич у своїй статті «Інститут спеціалізованої антикорупційної прокуратури в європейській

державно-правовій традиції» провівши комплексний аналіз зарубіжних антикорупційних інституційно-функціональних моделей, прийшов до висновку, що можна виокремити три типи державних інституцій антикорупційної спрямованості, а саме: багатоцільових державних агентств, уповноважених на реалізацію низки функцій у сфері протидії корупції; спеціалізованих антикорупційних служб у складі правоохоронних органів; самостійних профільних антикорупційних інституцій. У провідних європейських країнах найбільшого поширення набула друга модель, що передбачає створення автономних спеціалізованих антикорупційних служб у складі поліції (наприклад, Центральне управління боротьби з корупцією федеральної поліції Бельгії, Національне управління з розслідування і кримінального переслідування злочинів у сфері економіки та навколишнього середовища Національного директорату поліції Норвегії тощо) або прокуратури.

В окремих європейських країнах, таких як Іспанія, Хорватія, Румунія, Швеція, Австрія, Литва, Молдова, запроваджена антикорупційна спеціалізація прокурорів.

Розглянемо більш детально Хорватію. Хорватська антикорупційна традиція ґрунтується на виокремленні в структурі Державної прокуратури Хорватії автономного спеціалізованого Управління з припинення корупції та організованої злочинності [9]. Цей орган прокуратури було створено відповідно до ухваленого у жовтні 2001 року спеціального Закону Хорватії «Про Управління з припинення корупції та організованої злочинності» (станом на теперішній час чинною є редакція Закону від 30.08.2009 року [10]). Керівник Управління з припинення корупції та організованої злочинності водночас є заступником Генерального прокурора Хорватії. Він призначається на посаду на 4-річний термін Генеральним прокурором Хорватії за погодженням з міністром юстиції та Радою державних прокурорів. Законом передбачена можливість перевірки доброчесності та майнового статусу керівника Управління з припинення корупції та організованої злочинності без попереднього повідомлення під час заміщення цієї посади та упродовж року після звільнення з посади. Спеціальні прокурори призначаються на чотирирічний термін Генеральним прокурором Хорватії за поданням керівника Управління з припинення корупції та організованої злочинності. Кандидати на заміщення посад спеціальних прокурорів повинні скласти державний кваліфікаційний іспит, а також мати досвід роботи не менше 8 років на посаді прокурора, судді або слідчого органу кримінальної поліції. В структурі Управління

функціонує п'ять відділів, а саме: відділ кримінального переслідування; відділ розслідувань і документації; відділ міжнародного співробітництва та спільного проведення розслідувань; відділ протидії корупції та зв'язків з громадськістю; відділ розслідування злочинів, пов'язаних з легалізацією доходів, отриманих злочинним шляхом. Регіональні представництва Управління розташовано в Спліті, Рієці та Осієку [11]. Законом визначена предметна юрисдикція Управління з припинення корупції та організованої злочинності, що охоплює корупційні злочини (отримання/давання хабара в публічному секторі; отримання/давання хабара в приватному секторі; зловживанням впливом; зловживання службовими повноваженнями; зловживання при проведенні процедур банкрутства, недобросовісна конкуренція у сфері зовнішньоторговельних операцій) та деякі інші кримінальні правопорушення (тиск на посадових осіб, які беруть участь у відправленні правосуддя; легалізація доходів, отриманих злочинним шляхом; перешкоджання збиранню доказів; напад на посадову особу, якщо такий злочин був вчинений у зв'язку з дією, що містить ознаки корупції або вчинений організованою злочинною групою).

Підсумовуючи, зазначимо, що поява цього інституту об'єктивно зумовлена прагненням суспільства створити ефективний державний антикорупційний механізм кримінального переслідування корупційних злочинів та осіб, які їх вчинили. Аналіз зарубіжної теорії та практики прокурорської діяльності дає підстави стверджувати, що легітимізація спеціалізованої антикорупційної прокуратури в окремих європейських країнах ґрунтується на правовому постулаті ліберальної конституційно-правової доктрини щодо невизнання абсолютного характеру засад єдності та ієрархічної залежності органів прокуратури та їх похідного характеру від конституційних принципів верховенства права, законності та незалежності.

Використана література

1. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/Корупція>.

2. Закон України «Про Національне антикорупційне бюро України» : від 14.10.2014 р. № 1698 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

3. Закон України «Про запобігання корупції» : від 14.10.2014 р. № 1700 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.

4. Закон України «Про засади антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 року» : від 14.10.2014 р. № 1699 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.

5. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо визначення кінцевих вигодоодержувачів юридичних осіб та публічних діячів» : від 14.10.2014 р. № 1701 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1701-18>.

6. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро України та Національного агентства з питань запобігання корупції» : від 12.02.2015 р. № 198 – VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/198-19/page2>.

7. Закон України «Про прокуратуру» : від 05.11.1991 р. № 1789 – XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1789-12>.

8. Закон України «Про прокуратуру» : від 14.10.2014 р. № 1697 – VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/page>.

9. O Državnom odvjetništvu : zakon HR od 30 lipnja 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2009_07_76_1833.html.

10. O Uredu za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta : zakon HR : od 30 lipnja 2009 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zakon.hr/z/166/Zakon-o-Uredu-za-suzbijanje-korupcije-i-organiziranogkriminaliteta>.

11. Ustroj Ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dorh.hr/Default.aspx?sec=606>.

Каламайко А. Ю.,

асистент кафедри цивільного процесу
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРОРА В ЦИВІЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» (далі – Закону) представництво прокурором інтересів громадянина або держави